

Preekhandreiking door ds. Jos Douma themazondag “Sta stil bij de vluchteling”

GASTVRIJHEID VOOR VLUCHTELINGEN EN VREEMDELINGEN

Een preekhandreiking

Deze preekhandreiking heeft als doel om je inspiratie te bieden voor een eigen preek rond de thematiek van gastvrijheid, tegen de achtergrond van de enorme vluchtelingenstroom waar Europa mee te maken heeft. Daarbij spelen ook allerlei politieke overwegingen een rol. In mijn optiek is de preek echter niet de plaats daar iets over te zeggen. Wie dat wel wil doen, moet zich daarin beslist vrij voelen. Maar deze preekhandreiking biedt op dat punt dus geen hulp.

Gastvrijheid

Rabbijn Evers sloot een artikel in Trouw ([dinsdag 8 september](#)) over de vluchtelingenproblematiek af met deze uitspraak: “De vluchtelingenproblematiek is uiteindelijk de vraag naar onze gastvrijheid en offervaardigheid naar redelijkheid en billijkheid”. Precies op dat punt van de gastvrijheid steekt deze preekhandreiking in. Zonder al te gericht te concretiseren en voor te schrijven, is het zeker wel mogelijk om het evangelie van de gastvrijheid te vertolken in de hoop en verwachting dat hoorders van de preek zelf het evangelie concreet in daden kunnen en gaan omzetten (velen van hen doen dat trouwens als - dus preek niet alsof we nog allemaal in beweging moeten komen maar benoem en waardeer ook wat er al gebeurt).

Kerk: oefenruimte

De kerk die op [zondag](#) samenkomt als geloofsgemeenschap rondom de opgestane Heer zie ik als een oefenruimte (Sake Stoppels). Een oefenplek waar we leren leven van genade (want dat moeten we steeds weer leren) én waar we ervoor open staan dat de Geest van Christus er onze karakters vormt en daarmee ook onze manier van denken. Biedt de vluchtelingenproblematiek niet een heel concreet handvat om gastvrijheid op de oefenagenda van de lokale geloofsgemeenschap te zetten? Daar kan een preek in een dienst over mensen die op de vlucht zijn en die snakken naar ruimte, aandacht, liefde en hulp een vruchtbare rol in vervullen.

Taal en beelden

Het is nogal belangrijk om ook taal te vinden die op integere en liefdevolle manier aan de orde stelt waar het over gaat. Moeten we wel spreken over ‘het vluchtelingprobleem’ of ‘de vluchtelingencrisis’? Het is beter om te spreken over ‘vluchtelingen’. Het gaat om ménsen. Ménsen die op de vlucht zijn, vrouwen en mannen, kinderen en ouderen. God kent ze allemaal één voor één. Het laten zien van beelden van mensen op de vlucht of van een filmpje kan hierbij behulpzaam zijn. Wees daarin overigens sober (een kerkdienst hoeft zich op dit punt niet te meten met journaals, internet en kranten), en wees voorzichtig met

schokkende beelden, zodat kinderen er ook gewoon bij kunnen zijn - wellicht zijn er ouders in de kerk die hun kinderen thuis tegen dergelijke beelden beschermen, dan is het van belang dat de kerk ook een plek is waar daar rekening mee wordt gehouden.

Bijbelse insteek

Een themadienst rond de vluchtelingen vraagt mijns inziens, als het om de preek gaat, meer om een thematische aanpak waarin verschillende bijbelgedeelten en bijbelse noties een rol kunnen spelen, dan om een focus op één Bijbelgedeelte dat (exegetisch) tot zijn recht moet komen. Enkele Bijbelteksten die sterk naar voren komen rond de thematiek van gastvrijheid voor vluchtelingen en vreemdelingen zijn:

- Romeinen 12:13-14: Bekommer u om de noden van de heiligen en wees gastvrij. Zegen uw vervolgers; zegen hen, vervloek hen niet.
- Leviticus 19:33-34: Iemand die als vreemdeling in jullie land verblijft, mag je niet onderdrukken. Behandel vreemdelingen die bij jullie wonen als geboren Israëlieten. Heb hen lief als jezelf, want jullie zijn zelf vreemdelingen geweest in Egypte. Ik ben de HEER, jullie God.
- Hebreeën 13:2: Houd de gastvrijheid in ere, want zo hebben sommigen zonder het te weten engelen ontvangen.
- Psalm 39:13: Hoor mijn gebed, HEER, luister naar mijn hulpgeroep, wees niet doof voor mijn verdriet, want een vreemdeling ben ik, bij u te gast zoals ook mijn voorouders waren.
- Matteüs 25:35: Want ik had honger en jullie gaven mij te eten, ik had dorst en jullie gaven mij te drinken. Ik was een vreemdeling, en jullie namen mij op.

Gastvrijheid: ruimte scheppen voor de ander

Wat is gastvrijheid? Zelf omschrijf ik het graag zo: dat je ruimte schept voor de ander die zo anders is. Daarbij is allereerst van belang te ontdekken dat God een gastvrije God is: wij zijn heel anders dan hij! En toch schept hij alle ruimte. Dat zien we vooral in Jezus Christus die mens werd zoals wij. Het is deze gastvrijheid van God die de bron vormt voor onze gastvrijheid naar anderen die zo anders zijn dan wij. Daarbij is het ook wezenlijk om hiermee contact te maken: dat we zelf vreemdelingen zijn bij God!

Vluchtelingen als engelen

Als er vluchtelingen op ons pad komen, dan is het ook zo waardevol om de mogelijkheid open te houden dat deze vluchtelingen engelen zijn. 'Houd de gastvrijheid in ere, want zo hebben sommigen zonder het te weten engelen ontvangen.' Is de vluchtelingenstroom misschien ook een beweging van God zelf naar ons toe? Elke vluchteling een engel. Elke vluchteling die aanklopt is een kans van God om gastvrijheid te betonen.

De vluchteling als Christus

In die vluchteling komt zelfs Christus naar ons toe. In de Regel van Benedictus staat het volgende te lezen: “Alle gasten die aankomen moeten worden ontvangen als Christus zelf, want hij zal eens zeggen: ‘Ik kwam als gast en u hebt mij opgenomen.’ - Aan ieder wordt de eer bewezen die men hem verschuldigd is, maar heel in het bijzonder aan de geloofsgenoten en aan de vreemdelingen. Bij aankomst of vertrek van alle gasten moeten jullie nederigheid bewijzen. Buig het hoofd en lichaam op een wijze die overeenkomt met de verering van Christus, die inderdaad ontvangen wordt in deze mensen. - In het ontvangen van de armen en de pelgrims moet de grootste zorg betoond worden, want het is vooral door hen dat Christus ontvangen wordt.”

Meer inspiratie

Zelf preekte ik in 2011 enkele maanden rondom de thematiek van gastvrijheid. Het ging over gastvrij zijn als de bereidheid om ruimte te scheppen voor de ander. En het ging over Gods vreemdelingenbeleid. De samenvattingen van die preken kunnen ook dienen als inspiratiebron. Achter deze link zijn ze te vinden: www.iosdouma.nl/gastvrij.

Ten slotte

De kerkdienst is niet primair de plaats om op te roepen tot concrete acties. Wel is het een plaats waar we ons in ons hart kunnen laten raken en waar de Geest aan het werk is om onze karakters te vormen. Dat gebeurt ook als we zingen. Het onderstaande lied van Sela kan in de dienst een mooie plaats krijgen in aansluiting op het evangelie van de gastvrijheid.

HEER ONTFERM U OVER ONS

Heer, laat er méér ontferming zijn,
in een wereld vol van lijden, groot en klein,
als toonbeeld van barmhartigheid,
in woord en daad en wereldwijd.

Heer, laat uw kerk als Christus zijn,
voor de wereld zuiver, geloofwaardig zijn.

met liefde voor uw Koninkrijk;
uw kerk te zijn in elke tijd.

Heer ontferm U over ons.
In ons midden, in ons bidden.
Uw ontferming die ons drijft,
wekt in ons bewogenheid.

Heer, laat ons méér een dienaar zijn,
voor allen die behoeftig, arm en kwetsbaar zijn.
met hartstocht voor gerechtigheid,
met daden van barmhartigheid.

Heer zie ook ons bewogen aan,
waar wij tastend, zoekend door het leven gaan.
In moeite en onzekerheid;
blijf bij ons Heer, nu en altijd.

Jos Douma

